

RADIKALSKI GLASNIK

ORGAN NARODNE RADIKALNE STRANKE.

Uredništvo in uprava v Ljubljani, Wolfova ul. 1/1. — Naročnina: celoletno Din 25, polletno Din 12, četrletno Din 7.

Potreba velikih strank.

V svojem znamenitem delu o modernih demokracijah pravi Brice: »Ker že morajo obstojati stranke, je mnogo boljše, da jih je številčno malo in da so čim močnejše.«

Ta ugotovitev teoretično izšolanega, kakor tudi praktično izkušenega politika veljajo brezdvomno tudi za našo državo. Proporčni volilni sistem je potreben tribut, ki ga je morala plačati moderna demokracija. Njegova velika prednost obstoja samo v po njem ustvarjenem prepričanju vsake stranke, da je po svoji številčni moči zastopana pri sodelovanju v državni upravi. Ni pa ta sistem prinesel absolutne volilne pravičnosti in tudi ni pripomogel do uspešnejšega in plodovitejšega delovanja političnih kolegijev.

S tem pa nikakor nočem trditi, da bi ne bil ta sistem zaenkrat najboljši, koristi pa bo prinašal samo, ako ga vsakdo pravilno razume in ako ga narod pravilno uporablja.

Za nas Slovence se je začelo res pravo politično življenje še-le z vstopom v novo državo. Tedaj nam je bila dana možnost, da se okoristimo z najnovejšimi pridobitvami zadnjega veka. Toda že kratka »poprevratna« doba je pokazala, da nismo bili za ta veliki trenutek pripravljeni. Brez vsakega razumevanja se je pojavilo pri nas vse polno političnih strank, ker je vsakdo navno mislil, da bo edino njegovo mišljenje prineslo svetu rešitev. Pri tem smo se tako zajedli v domače krajevne razmere, da smo izgubili izpred oči dogodke, ki so se odigravali na odločujočih mestih v lastni državi, da ne rečem, da smo bili slepi za dogodke v inozemstvu, ki nudijo marsikateri dober nauk.

Svoje zastopstvo na najvišjih mestih smo zaupali raznim ljudem, ki so prišli v najvišji forum s polnimi žepi zahtev, ki so si često naravnost nasprotovale. Posledice, ki so nas zadele in razočarane nad našimi zastopniki je bilo povsem naravno in čuditi se moramo, da nismo tega uvideli in da noče tega uvideti marsikdo še danes. Državna politika hodi pač nekoliko drugačna pota nego strankarska in pri njej se lahko uveljavijo samo velike stranke, ki imajo tradicijo in moče izvežbane v državniški poslih.

Z ujedinenjem smo postali tudi mi Slovenci samo del velikega državnega naroda parlamentarne države. Recimo, da smo živeli pred sprejetjem ustave še v nekaki zavesti neke slovenske politične neodvisnosti od celotnega državnega organizma, bi morala

ta zavest po sprejetju ustave izginiti. Parlamentarna država je faktum in na tem dejstvu ne bo ničesar spremenil kak deus ex machina. S tem seveda nikakor ni rečeno, da nismo enakopravni državljani, naglašeno je samo, da sodelujemo samo v toliko, v kolikor smo se po proporcijem volilnem sistemu odločili sami. Če smo torej razcepljeni na desetero frakcij, ki ne pomeni vsaka zase ničesar, medtem, ko bi večina Slovencev, včlanjenih pri veliki državni stranki bila vpoštevana, je naša krivda. Pri sestavi vlade v parlamentarnih državah se pač ozira na eno ali drugo državno pokrajino samo, v kolikor je dotična pokrajina zastopana v dotični stranki.

Te žalostne toda potrebne izkušnje, ki smo jih prestali v prvih letih naše svobode v parlamentarni državi naj zadostujejo, da krenemo na drugačna pota, pota, ki jih hodijo veliki narodi s staro kulturo že mnogo let. Odločitev ne more biti težka. Priključiti se moramo kaki veliki stranki, ki nam bo omogočila, da se v javnem življenju uveljavimo. S tem ne koristimo samo svoji ožji domovini, marveč tudi državi sami, kajti tudi zbornica, kjer se vrše dolgovozne razprave o malenkostih samo, da volilci vedo, da so njihovi zastopniki še živi, ni dobra in ne more doseči onega cilja, ki so jih zasledovali borci za moderno demokracijo. V zbornici naj se sestanejo zastopniki velikih strank, ki bodo ustvarjali koristi, bodisi, da so zastopani v vladi, bodisi, da vrše stvarno in pravično kritiko v opoziciji. Naš parlament pa je od tega ideala še zelo daleč, čeravno bo moral v doglednem času do tega priti.

Za katero stranko pa se naj odločimo mi Slovenci? Omeniti hočem tri glavne, ki se skušajo uveljaviti: demokrate, klerikalce in narodne radikalce. Demokratska stranka izhaja pač iz našega stališča in trdi, da je državna stranka. Toda že površen pogled za kulise demokratskega parlamentarnega zastopstva nam priča o razdvojenosti v ciljih in programu demokratov Srbov, Hrvatov in Slovencev. Osobito igrajo naši slovenski demokrati kaj žalostno vlogo, ker imajo svoje posebne namene, ki se ne krijejo z nameni njihovih srbskih in hrvatskih tovarišev. Njihova naloga je dvolična in njihovi cilji nejasni. Pokažejo lahko na nebroj lepih fraz, ne morejo pa se sklicevati na pozitivno delo, ki so ga vršili za časa, ko so se greli na

vladnih stolcih. Slovenec se zanje ne more ogrevati, ne more pa se priključiti tudi klerikalcem, ki so radi svoje verske politike že vnaprej obsojeni na ozke meje cerkvene oblasti ljubljanskega in mariborskega škofa; kot državna stranka ne morejo priti nikdar v poštev.

Mnenja pa sem, da vsi ti pomisleki pri Narodni radikalni stranki odpadejo. Ta stranka je prestala najhujše boje, njeni voditelji so preizkušali njen program v pregnanstvu, v opoziciji in na vladi. Stranka s takimi tradicijami, ki ima poleg tega program, ki je vedno zadovoljil uradnika, kmeta in obrtnika, stranka, ki je ustvarila nebroj dobrega, ne potrebuje mnogo propagande. Da so se držali Slovenci napram njej doslej rezervirano, so vzrok ogabni napadi nasprotnikov, ki so blatili stranko in podtikali njenim pristašem vse slabosti, ki jih moremo najti na človeku. Toda baš ti napadi nam pričajo o velikanski bojazni pred tem nevarnim tekmečem, ki bo končno otvoril oči zaslepljenemu ljudstvu.

Radi tega pristopite vsi, ki nočete še nadalje ostati pasivni, marveč s svojimi močmi pripomoči do čimprejšnje konsolidacije naše države in s tem koristiti sebi in splošnosti h stranki, ki vam nudi najboljša jamstva. Naše vrste se gostijo, kajti baš oni, ki stoje v ozadju in so siti sedanje »politike«, skušajo s svojimi močmi pripomoči do ciljev, ki lebdi jo vsakomur v lastnem in državnem oziru pred očmi.

Redukcija na državnih železnicah.

Medtem ko komunisti in demokrati z demagoškimi frazami begajo železničarje, je dosegel Akcijski odbor Nar. rad. stranke s svojimi tihim in doslednim delom uspeh, ki je prihranil marsikateremu nameščencu državnih železnic v Sloveniji skrb za družino in za bodočnost. Na progah državnih železnic v območju ljubljanske direkcije ni bil po posredovanju NRS reduciran noben nameščeneec.

Narodna radikalna stranka bo kakor vselej tudi v bodoče vedno zastopala interese železničarjev. Zato je umevno, da pridobiva radikalna stranka v zadnjem času vedno več svojih članov med železničarji, ki prihajajo do spoznanja, da jim more in hoče pomagati samo velika državna stranka.

„Opozicionálni blok“ in radikali.

Časopisje takozvanih skupin, ki naj bi tvorile bodoči opozicionálni blok, piše že celo večnost o neposredni ustvaritvi tega bloka, katerega edina naloga naj bi bila zrušiti sedanjo radikalno vlado.

Z velikim veseljem so poročali ti listi, da se vršita te dni dve važni seji, ki bosta odločili vse potrebno za ustvaritev tega famoznega bloka. In res! V nedeljo 2. t. m. se je vršila v Zagrebu »plenarna seja hrvatskega narodnega zastopstva«, na kateri so sklenili radičevci, da obelodanijo protest proti sporazumu med beograjsko in rimsko vlado, ki krši »pravno in neodvisno hrvatsko državo«. In še par drugih takih stvari! Radičevci so objavili tudi izmišljene tajne klavzule, po katerih naj bi bila Italija obvezana, da pošlje v našo državo svoje čete v slučaju notranjih nemirov in da naša država odstopa Italiji teritorialne koncesije v Dalmaciji, ako dovoli Italija, da mi zasedemo Solun. S takimi političnimi oslarijami vzdržujejo radičevci svoje zapeljane pristaše v sovraštvu do države in naroda. Nadalje so sklenili, da pokliče v slučaju potrebe predsedništvo določeno število poslancev v narodno skupščino.

Drugi dan pa se je vršila v Ljubljani seja vodstva SLS, na kateri je bila sprejeta resolucija, ki vsebuje v kratkih besedah vse ono, kar piše klerikalno časopisje že od osvobodjenja sem. Resolucija ne pove ničesar. To je pač klerikalna taktika.

Istočasno pa pišejo opozicionálni listi — demokratski seveda prednjačijo — da se bo vsled teh sklepov že v najkrajšem času spremenil notranjepolitični položaj. Iz vseh poročil pa zveni prikrit strah pred možnostjo neuresničenja opozicionálnega bloka, kajti Radič — duševni in materijalni vodja združene opozicije — do sedaj še ni povedal nič pozitivnega, kaj morajo storiti njegovi demokratski, klerikalni in muslimanski prijatelji, da pridejo do državne oblasti. Demokraska »Pravda« piše izrecno, da radičevci nočejo iti v blok, da bodo le pomagali zrušiti vlado. In to se zdi nasprotnikom naše edinstvene države glavna stvar. Zrušiti vlado, kaj bo potem, to jih ne zanima, oziroma jih skrbi, ker vedo, da ni med njimi nobene skupne točke, ki bi jih zedinila v eventualni vladi.

Opozicionálno časopisje piše tako zmedenno, da sploh ne more nihče vedeti, kaj pravzaprav nameravajo. Recimo, da vržejo sedanjo radikalno vlado in da pride do vlade blok, ki bo neprestano odvisen od radičevske volje. Ali pa hoče blok takoj po zrušitvi radikalne vlade nove volitve? Dobro. Toda s kakšnim ciljem in s kakšnim načrtom naj bi se vršile te volitve? Samo zato, da se eventualno oslabijo radikali in se izboljšajo Radičeve pozicije? Ali morda zato, da se popravijo demokrati, ki sami ne vedo, ali so za vidovdansko ustavo ali so za njeno revizijo? In kaj mislijo slovenski klerikalci? Tega ravno nočejo povedati, ker vedo, kaj bi pomenile zanje nove volitve! Isto je s Spahom.

Za demokrate bi bile volitve, ki naj bi jih izvedel ta blok, še najhujši udarec. Demokrati pač ne morejo v nobenem slučaju upati na izboljšanje svoje številčne moči. Ako gre do demokrati skupno s Korošcem, Radičem in Spaho na volitve, bodo izšli iz volilnega boja še bolj oslabljeni, kar je popolnoma v redu. Nemogoče je vsako napredovanje stranke, ki menja svoj program ob vsaki priliki in na katero se ne more nihče zanesti v državnih poslih.

To bi veljalo seveda le za slučaj, ako bi dobil takozvani blok mandat za volitve, kar pa je samoposebni umevno drugo vpraša-

nje. Kdo naj da mandat skupinam, ki nimajo ničesar drugega skupnega, kakor samo hrepenenje po oblasti? To hrepenenje pa vendar še ni nobena garancija, da bi mogel opozicionálni blok storiti v resnici kaj dobrega in koristnega za državo.

Opozicionálni blok je brez vsakega programa glede eventualnega svojega dela v vladi. Ako bi mogel opozicionálni blok pokazati svoj program, ki bi vsaj v glavnih točkah sledil smernicam naše dosedanje državne politike, potem bi Narodna radikalna stranka brezdvomno odstopila oblast takemu opozicionálnemu bloku, v katerem bi moral biti seveda tudi Radič. Radikali so doprinesli že mnogo žrtev za državo, in bi z lahkimi srecem predali oblast tudi kakemu Radiču, ako bi se že enkrat odrekel svoji defetistični politiki in, ako bi dal garancijo, da bo sledil dosedanjim državnim političnim smernicam. Tako pa, ko se ustvarja blok samo za zrušitev radikalne vlade, ne pa za pozitivno in konstruktivno delo, ne more nihče zameriti radikalom, če se bodo v borbi za državo proti heterogeni opoziciji in njenim dunajskim pomagačem borili tudi za oblast. V takih razmerah je država zares skoraj sinonim Narodne radikalne stranke.

Kakor že rečeno, je ustvaritev opozicionálnega bloka odvisna tudi od ureditve odnošajev med slovenskimi klerikalci in radičevci, ki se na noben način nočejo odreči svoji agitaciji v Sloveniji. Saj je Radič svoječasno pri sklepanju federalističnega bloka s klerikalci jasno izjavil, da ne more opustiti razširjenja svoje organizacije v slovenskih krajih. Kaj pa to pomeni za naše klerikalce, je na/dlani in ni treba še enkrat poudarjati. Poleg tega pa je treba tudi vedeti, da klerikalci še niso prekinili svojih zvez z narodnimi radikali, kar je na vsak način pomembno za sedanji notranjepolitični položaj.

Poleg tega pa je še Svetozar Pribičević, ki se s svojimi poslanci nikakor in v nobenem slučaju ne bo pridružil kakšnemu opozicionálnemu bloku, v katerem bi bili radičevci. Kakor poročajo iz merodajnih beograjskih virov, bi Pribičević takoj zapustil s svojimi pristaši demokratski blok, kakor hitro bi prišlo do sporazuma med Davidovičem in Radičem.

V boljše umevanje naj navedemo še izjavo odličnega radikalskega prvaka, ki jo je podal zagrebškemu dnevniku »Novosti«: Opozicionálni blok še ni dejstvo, zato še ni čas, da se radikalna stranka opredeli napram njemu. Ako pride do bloka brez radičevcev, se ne more izpremeniti ne parlamentarna in ne politična situacija. Ako pristopijo bloku tudi radičevci, bi bil to brezdvomno uspeh državne politike. S tem bi se spremenila situacija tudi za radikalno stranko. Ako priznajo radičevci kot najmočnejša skupina v opozicionálnem bloku obliko vladavine in kralja in ako se omejijo samo na problem notranje državne ureditve ne vtikajoči se v narodno in državno edinstvo, radikalna stranka ne bi imela razloga, biti nezadovoljna z novo orijentacijo radičevcev in da ne bi skušala sporazumeti se z njimi o gotovih korekturah notranje državne ureditve. Ako pride do opozicionálnega bloka z radičevci, nastane v skupščini za radikalno stranko sledeči položaj: Opozicionálni blok bo najbrže uporabil svojo številčno nadmoč, da zruši radikalno vlado. To se more zgoditi zelo lahko, toda s tem še ni storjeno ničesar v pozitivnem pravcu in še le tedaj se prične konstruktivno delo v novi situaciji. Tudi v taki situaciji ostane radikalna stranka najmočnej-

ša v parlamentu, zato ima časa, da čaka na opredelitev. Radikalna stranka smatra sporazumevanje s Hrvati kot največjo nalogo sedanjosti v notranji politiki, toda ne more priti do sporazumevanja, dokler se radičevci ne odrečejo svoje fantastične republike in dokler rušijo narodno in državno edinstvo. O vsem drugem se moremo sporazumeti, toda monarhistična oblika vladavine ter narodno in državno edinstvo ne morejo biti predmet razgovora.

Slučaj g. Rankovića.

Osješka radikalna »Straža« piše:

Razprava o proračunu je prinesla iznenadnje, da se je bivši podpredsednik narodne skupščine, g. Mihađlo Ranković postavil na stališče opozicije. Jasno vidimo razvoj misli, ki je dovedel g. Rankovića v ta položaj.

V vsakem društvu, v vsakem klubu morejo obstojati razlike v mišljenju in posebna pojmovanja posameznih prilik, vprašanj, taktičnih in metodičnih sredstev itd. Samo tisto društvo je zdravo in napredno, ki sprejme svoje sklepe šele potem, ko jih je vsestransko proučilo. To je znak, da so sklepi rezultat globokega razmišljanja, edino mogoč rezultat, ki izhaja z ene strani iz programatičnega stališča gotovega društva, kluba, stranke itd., z druge strani pa iz oportune ocenjevanja vseh možnih prilik.

Toda v vsakem društvu mora obstojati gotova notranja vez, ki spaja vse člane in ki postavlja meje samovoljnim mišljenjem in razlogom, preko katerih se ne more iti, ne da bi se zadelo v programatično stališče tega društva.

Slučaj g. Rankovića je zanimiv, ker je precej osamljen in kaže jasno psihično genezo emancipacije od najvišjih društvenih pravil, v tem slučaju od strankinih statutov.

Ta slučaj bo skušala opozicija sedanje radikalne vlade izkoristiti kar največ in proti volji g. Rankovića, kateremu ni prijetno odobravanje opozicije. Za radikalno stranko to ne more imeti večje škode razven eventualne izgube enega poslanskega glasa, pač pa je koristno, da se vidi, kam zalde človek, ki misli, da je nad stranko.

G. Ranković je imel v začetku brezdvomno čiste namene, da ozdravi zlo, kjer ga vidi. Nastopil je proti ministru Markoviću najprej v svojem klubu, kar je dovoljeno in lojalno. Tudi mi smo izjavili, da je treba zlo napadati in zdraviti, samo se mora dokazati, da je zares zlo. Po mišljenju g. Rankovića je bilo delovanje g. dr. Laze Markovića škodljivo za državo in on je imel pravico in dolžnost, da vstane proti zlu.

Toda g. Ranković je zašel na krivo pot. Mesto da najde v svojem klubu način za sanacijo onega zla, o katerem misli, da je tako, dasiravno ne more dokazati, da je to de facto zlo, je šel v javnost ter je ponudil orožje svojim nasprotnikom, da izkoristijo to v svoje strankarske svrhe, kakor je to sam priznal v svojem skupščinskem govoru.

Posledica tega je bila, da je prišel g. Ranković v neprijeten položaj nedoslednega človeka, ker se je vzdržal glasovanja v zadevi, katero je on skuhal. Glasovati ni hotel s svojim klubom, z opozicijo pa ni mogel.

Ako je g. Ranković tudi nadalje hotel ostati zvest borilec radikalnih načel, bi bil moral precizirati svoje strankarsko razmerje svoj položaj v radikalnem klubu. On tega ni storil, ampak je napravil močen korak na levo, zavzel je v narodni skupščini neprijateljsko stališče napram svoji stranki na radost opozicije.

G. Ranković je v duši radikal in noče izstopiti iz stranke. Kot bistrega, inteligentnega kmeta, ga je skupščinska večina izvolila za podpredsednika skupščine. Ta višina pa je omočila njegov bistri pogled. Čutil je v sebi potrebo, da postane strankin reformator. Prirojena inteligenca ni mogla nadomestiti one potrebne rutine, ki jo mora imeti politik, državnik in reformator. Ne vemo, kakšno stališče bo zavzel radikalni klub napram g. Rankoviću in kaj bo ukrenil g. Ranković. Vemo samo to, da je bil pokojni Stojan Protić mnogo jačja individualnost nego je g. Ranković, pa je podlegel, ker ni imel dovolj lasnih pojmov o strankarski disciplini. Usoda disidentov je vedno ta, da se razvijajo dogodki, brez njih.

Kmeta in delavca se ne more varati z lepimi besedami. Kmet in delavec zahtevata dela. Stranka dela pa je edino Narodna radikalna

„Koristolovci“.

Zbral bi lahko leksikon psovka in očitkov, ki lete na Narodno radikalno stranko in njene pristaše. Toda zaenkrat hočem omeniti samo tako priljubljen epitheton ornans »koristolovec«. Slovenski pristaš Narodno radikalne stranke je torej po mentaliteti moralno visoko stoječih nasprotnikov »koristolovec«, ki se je prodal za skledico leče. Morda sodijo naši nasprotniki kvaliteto naših pristašev po izrodkih v lastnih vrstah, ki udani v voljo božjo in zaslepljeni po blebetanju o potrebi uničenja naše stranke, brezupno čakajo na veseli dan, ko bo slovenski narod plesal po taktu pentarhije »idealnih« mladino.

Ta očitek pa za slovenske pristaše Narodne radikalne stranke ne velja, kar se tiče osebnega koristolovstva, velja pa v kolikor gre za stremljenje vedno naraščajočih vrst narodnih radikalcev po blagostanju države, ki je istovetno z blagom, srečo in zadovoljstvom vseh državljanov — tudi onih, ki farijezsko skrivajo svoje sebične namene pod krinko nekega svet odrešujočega idealizma.

Ni moj namen nastopiti kot zagovornik vseh onih, ki so dnevno izpostavljeni temu očitku, uverjen pa sem, da so bili pri vseh slovenskih pristaših za vstop v Narodno radikalno stranko merodajni isti razlogi. Naše povojno politično življenje je bilo neusmerjeno in ta neorientiranost širših plasti naroda so bila ugodna tla za demagogijo, ki je učinkovala destruktivno, mesto da bi pritegnili sveže in razvezane moči h konstruktivnemu delu. Priti je torej morala reakcija, da dovede do zaželjene konsolidacije. Vsakdo, ki kolikaj trezno in samostojno misli, je že sit večnih malenkostnih in ogabnih prepričanj in želi, da bi se energija, ki se uporablja v brezplodne in za narod škodljive svrhe, usmerila k ustvarjanju pozitivnih vrednot, k tekmovanju za napredek na političnem, kulturnem in gospodarskem polju. To pa je nemogoče, dokler bodo pri presojanju javnega življenja merodajni sebični nameni in bo narod razdeljen na brezpomembne politične frakcije. Zdrava, stvarna in poštena kritika je sicer potrebna in koristna, toda žal je političen pogled Slovencev medel, ker je v interesu nekaterih »voditeljev«, predvsem nezmožni-

vih mladino, da držijo ljudstvo v nevednosti, da ga zamorejo tem lažje sukati okoli svojih prstov in mu kazati danes kot belo, o čemur so še včeraj v svoji nedoslednosti trdili, da je črno.

To pa so žalostne perspektive za skorajšnje zboljšanje sedanjih razmer.

Razmišljal sem torej o lekkih, ki bi čimprej učinkovali in uvidel potrebo ustvaritve mogočnih strank, ki bi še vnaprej obrezuspešile vse eksperimentacije raznih sebičnih »politikantov«. Spričo tega sem z zadoščenjem pozdravil narodno radikalni pokret v Sloveniji. To je za slovenski narod brezdvomno zgodovinskega pomena, kajti v tem je bila Slovincem dana prilika, da se res lahko udeleže sodelovanja pri državni upravi. Nasveti, želje in zahteve, ki bi sicer, čeravno bi bile dobre in pravične, bile obsojene na pozabljenje v arhivih raznih političnih frakcij, pridejo do izraza na najvišjih državnih upravnih mestih. Kajti samo velika in mogočna stranka, ki združuje pod svojim okriljem velikanski del naroda, bodisi pa, da je na vladi ali v opoziciji, lahko štiti, uresniči in zadovolji potrebam širših plasti ali pa tudi samo majhnih skupin državljanov.

»Koristi«, ki jih ima narod od velikih strank so ogromne, kar nam lahko pričajo marsikateri velike in moderne države, kjer so pritikavci že davno odigrali svojo vlogo in spričo teh »koristi« mi ni bilo težko vstopiti v vrste narodnih radikalov. Stranka, ki je v težjih bojih preživela pol veka in zavzema še vedno prvo mesto, mora pač biti dobra in logično bi bilo, da bi jo v nasprotnem slučaju zapustili vsi tisoči srbskih kmetov, ki so na njen poziv pustili plug in ženo, riskirali življenje in imetje, da dosepejo do onega vzvišenega cilja, ki se v zlatih črkah blešči na njenem praporu.

To so torej »koristi«, ki jih ima država in narod od mogočne stranke in od podpiranja te stranke po poedincih, ki ne pomenijo osamljeni ničesar, ki pa so kot člani te organizacije konstruktiven faktor v javnem življenju. V interesu vseh in vsakogar je torej, da čimprej postane narodni radikal in »koristolovec« v tem smislu besede. — am.

Epilog k našim mejam.

»Orjuna« od 1. t. m. piše:

Z rimskim paktom je naša država dobila na zemljevidu končno veljavno svoj okvir, meje, ki nas je vanje utesnila tuja samopašnost in v še večji meri naša lastna nezmožnost.

Dejstva govore, kričijo o naši nezmožnosti in jih ni mogoče utajiti, kakor bi mogoče skrila šila v vreči. S Koroško smo igrali igro, ki bi jo bili morali dobiti na celi črti. Ne smemo pozabiti, da je na samo plebiscitno nedeljo dopoldne delegat naše vlade g. Jovanović pri tedanji deželni vladi za Slovenijo, ki je bila zmago-zavestna in se zmage pilana že mislila na Celovec, predlagal onemogočenje plebiscita. Bil je ta »srbski« diplomat edini dobro informirani človek od vseh naših tedanjih oblastnikov, jasno mu je bilo, da bomo izgubili plebiscit, zato je namignil, da bi bilo dobro onemogočiti plebiscit z izzivanjem lokalnih nemirov. Priporočal je že preje sporazum z Avstrijo, pa je od slovenske strani vedno dobil kategoričen odkaz. Vladali so nam tedaj jadni diletantje, ki niso imeli niti tistega proverbljelnega malega zrnca vladalske soli, ki je potrebna za vladanje.

Prvič smo tedaj Slovenci sami vladali — beograjska vlada nam je dala popolnoma

prosto roko — prvič smo sami o sebi odločali in doživeli poraz, ki se ne da popraviti drugače, kakor da cel jugoslovanski narod z orožjem v roki izbriše z lica zemlje sramotni čin prve, popolnoma avtonomne vlade. To dejstvo govori razločno proti naši avtonomiji in Srbi so storili prav, da so nam pustili svobodne roke, kajti njim bi se kompromis z Avstrijo, po katerem bi nam ostal naš plebiscitni pas, štel za izdajstvo. Vedno bi se jim očitalo, da so izdali Celovec in Gosposveto. Zločinci, ki so s kaznivo nevednostjo, gnusno korupcijo in gorostasno lahkomišelnostjo zakrivali izgubo one krasne zemlje preko Karavank, pa hodijo med nami bogati iz agitacijskih fondov, iz moke in žita in nihče jih po porazu ni poklical na odgovor za njih zlodela. Narod se nauči vladati, ko čuti udarce svojih pogreškov na lastni koži, zato je morda dobro, da doživlja hude poraze. V album slovenskih avtonomistov zapišemo: Koroška je bila naša, dokler so jo držali Srbi, ko smo jo prevzeli mi, smo jo sramotno zapravili!

Drugi veliki poraz, ki smo ga doživeli po vojni, je rešitev jadranskega problema. Tudi tega bi bili Srbi rešili tako ugodno, kolikor so kdaj dopuščale razmere. Pomnena

nam je bila Wilsonova linija in Srbi so sili, da se naj ponudba sprejme takoj in z obema rokama brez obotavljanja. Analogno, kakor v koroški zadevi, smo bili zopet mi Slovenci, ki smo ob krepki asistenci Hrvatov vložili svoj energični in samozavestni, toda smešni in širokoustni veto. Popustili so Srbi, da se ne zamérijó bratom, ki »so vedno najbolje informirani in ki poznajo razmere« in ti slavni poznavalci razmer so spet pokazali svojo gorostasno nevednost, otročjo lahkomišelnost in operetno umetnost politike, ki bi bile smešne, da nimajo tako bridkih posledic.

Zopet nam pišejo račun za našo nesposobnost na naši lastni koži! Pol Istre, vsa Kranjska, in ves Kvarner, Opatija in Reka bi bili naši, če bi šlo po »balkanskih« metodah Srbov. Moralo pa je iti po »evropskem« načinu Slovencev in Hrvatov, zato smo padli tako globoko, da smo vesel celo Baroša, enega pomola in enega skladišča. Še sreča, da je tako, kakor tisti, ki se je slabo oženil!

Pri vsem tem pa se dobijo pri nas ljudje, ki še vedno poudarjajo našo kulturno, politično zrelost in visoko civilizacijo našega ljudstva in zahtevajo zanj avtonomije, federacije, republikanske samovlade in ne vemo česa še. Ali naših bratov še ni dosti v robstvu na severu in jugu, ki jih je vanje pahnila naša nesposobnost, da hočete na vsak način nadaljevati svoje metode? Ali naša politična nesposobnost — kolikokrat bomo morali zadati to besedo, da bo zalegla separatistom? — še ni zadostno dokumentirana? Ali bi radi videli Italijane na Bledu in v Trbovljah, Nemce v Mariboru in Madžare ob Sotli? Ali naj človek, ki ljubi to zemljo in ljudstvo, ki je iz njega izšel, res obupa nad pametjo tega ljudstva, kakor je moral obupati nad pametjo njegovih voditeljev?

Iz teh dveh sramotnih porazov izvaja misleč človek samo eno: Boj avtonomiji, boj federaciji in boj vsakemu separatizmu, boj na življenje in smrt!

Jugoslovenski nacionalisti se v polni meri zavedajo, da je samo v integralnem ujedinjenju vseh treh mogoče obdržati našemu narodu to, kar si je priboril s krvjo in smrtjo, trpljenjem in mukami stotisočev, da je samo v njem najti jamstva za uspešno dovršitev osvobodilnega dela na severu in na zapadu, ki nas čaka.

Zato se bomo z vso ljutostjo, ki je zmore naš temperament, uprli in ustavili vsakemu poskusu in nadaljevanju razdora, ki so mu posledica vsenarodne katastrofe tako groznega obsega, kakor sta koroški in jadranski poraz.

To je naš epilog h končno veljavni ureditvi naših državnih meja. Mi ne mečemo očitkov starcu, ki mora podpirati pakt, ki ga ni zakrivil, ker vemo, da bi bilo drugače, da njegova beseda ni našla gluhih ušes. Ugotavljamo poraz in njegove vzroke in gremo s stisnjenimi zobmi in mrkimi očmi na delo za osvoboditev zaslužjenih bratov, da nas usodna ura ne zaloti nepripravljenih.

Zaprisegli smo boj do iztrebljenja vsem sovražnikom našega naroda, notranjim in zunanjim!

Tako piše glasilo nacionalistov o uspehih narodne radikalne vlade in o neuspehih »slovenske politike«. — Takoj na 3. strani pa se tolče sama po zobeh, ko neokusno in neupravičeno napada isto kar hvali na 2. strani!

Vsak član Narodne radikalne stranke čita in naroči „Radikalni Glasnik“!

Proč z demokratskimi gosenicami!

Demokratska stranka gre h koncu. Težko se je posloviti stranki, ki ji je edini cilj, imeti v rokah denarni aparat in ga izrabljati zase. Potaplajoča se ladja v zadnjih tednih kaže najstrašnejše svoje pogoške: pogodba s separatisti, nesramno izsiljevanje meglenega Jugoslovenstva, zavožena skrb za državne nameščenice, nemožnost, da se obelodani pogodba z Radičem, razkritja zoper bivše demokratske ministre itd. Vsak dan prihajajo vesti o novih nepremišljenih ali pa brezvestnih ukrepih demokratov.

Vsem nam je še v spominu triumf, ki so ga složno zagnali demokrati, ko so izsilili imenovanje koalicijske vlade. Demokrati so obljubili vse, samo da so mogli v koalicijo z radikali. Ko so radikali brezvestne in besedolomne demokrate pognali iz vlade, je bil za vsakogar sklepčen dokaz, kakšne ovire pri delu je vršila JDS v vladi, ko so morali radikali popravljati, kar so zavozili demokrati in nositi odgovornost za demokratske eksperimente. Zato pa igrajo demokrati celo vlogo razočaranih in se skušajo rešiti s pomočjo opozicijskega bloka.

Celokupna poštena javnost je vnetja za to, da se demokratska korupcija vrže. Treba je demokratske izrastke s silo potlačiti, da nam ne uničijo narodne svobode, kakor so že ogledali ves mladi njen cvet. In bando izkoriščevalcev, ki se je obesila za raztrgan plašč demokratske stranke, treba razgnati s pasjim bičem, kakor je to storil Jezus v templju z verižniki. Dol s to družbo brezvestnih gosenic, to je soglasni klic vseh poštenih ljudi. Slabše ne more biti!

Demokratsko ljuliko v Sloveniji treba izrjavati, in kar se je zanjo skrilo in skušalo v motnem ribariti, to naj vzdržuje demokratsko-inozemsko-židovski kapital.

Radikalna stranka gre naprej z mirno vestjo. Njena načela so se utrdila tudi v Sloveniji. In tudi oni del njenega programa, ki je bil najbolj izpodbijan, t. j. njeni pogledi na ustrojstvo države, je preostal ognjeno preizkušnjo. Državno edinstvo, samouprava, pošteno plačano nameščenstvo — vse to postaja skupen program vseh onih, ki žele sanacijo naših razmer. Naš program prodira in mnogi, ki govore za svoje mase o avtonomiji, mislijo v resnici na ono, kar hočemo mi.

Propadajoča demokratska stranka bo s svojo od vseh poštenjakov zaželjeno smrtjo rešila naš narod pred židovsko korupcijo. Gotovo je, da bo vsemu narodu odleglo, ko pojde v zasluženi grob.

Socijalni vestnik.

Socijalno zavarovanje v Češkoslovaški.

V pododboru češkoslovaškega socijalno-političnega parlamentarnega odbora je podal prof. dr. Schönbaum važne izjave na razna vprašanja in ugovore glede novega zakonskega načrta o socijalnem zavarovanju.

Socijalnozavarovalni sistem je zgrajen na načelu popolnega ravnotežja med dohodki in izdatki osrednjega socijalnozavarovalnega zavoda, ker vodijo drugače zgrajeni sistemi do nevarnih posledic. Po tem sistemu morajo vsi sedanji zavarovanci skupno z vsemi v bodoče zavarovanimi osebami kriti vse stroške, ki jih ima zavod in sicer se izvrši to kritje z enakimi premijami. Iz tega sledi, da so premije za sedanjo generacijo cenejše, za bodoče pa višje.

Zakon ne bo povzročil v gospodarstvu nobenih nenadnih sprememb, kakor se je to zgodilo

v Nemčiji, kjer se je v osemdesetih letih upeljalo socijalno zavarovanje v obupnejših gospodarskih razmerah, nego so sedanje v Češkoslovaški. To je bilo radikalno delo Bismarcka, kakor je bilo tudi Lloyd Georgeovo socijalno zavarovanje v Angliji. Rezultat je bil v obeh slučajih zelo ugoden za narodno gospodarstvo.

Prvotno se je nameravalo obremeniti produkcijo z letnimi 800—850 milijoni, pozneje pa se je znižala obremenitev na 738 milijonov. V prvih letih bo država obremenjena samo za 17 milijonov. Na podlagi zadnjih cenitev absolutna obremenitev narodnega gospodarstva ne bo dosegla 650 milijonov, in sicer zato ne, ker so se plače izza 31. decembra 1922 izdatno znižale ter so se s tem skrčile tudi premije.

Nadalje je treba vedeti, da velik del onih oseb, ki so bile pri zadnjem ljudskem štetju uvrščene med delavce, ne bo takoj po uveljavljenju starostnega in invalidnega zavarovanja pristopil k zavarovanju. Razlika bo znašala 8—10 odstotkov. Temu je vzrok nezaposlenost in veliko število nestalnih delavcev. Zato se bodo stroški najbrže še za kakih 40—50 milijonov znižali. Socijalnozavarovalni zavod bo mogoče še s časom obsegal s pomočjo bolniških blagajn tudi te kategorije.

Uvedba starostnega in invalidnega zavarovanja bo takoj povzročila znižanje bolniško zavarovalniških premij od 6 in pol na 5 odstotkov. Druga važna posledica bo potreba reformiranja pokojninskega zavarovanja. V zadnjem času se je znižala tudi nezgodna zavarovalnina od 10 na 6 odstotkov, kar je tudi olajšanje bremen na strani delodajalcev. Omenjenih 640 milijonov se bo znižalo na samo 360—380 milijonov. Pri tej vsoti participirajo enako delojemalci in delodajalci. Produkcijski stroški češkoslovaškega narodnega gospodarstva se bodo vsled uvedbe starostnega in invalidnega zavarovanja zvišali za 0,4 odstotkov. Kmalu po uvedbi zavarovanja bodo odpadle tudi razne obremenitve, n. pr. preskrba ubožcev. Zvišanje produkcijskih stroškov za 0,4 odstotkov ne pomeni ničesar. Malenkostno povišanje cen, poostreitev bančnih kreditnih pogojev pomeni večkrat večjo obremenitev produkcijskih stroškov nego socijalno zavarovanje. Pri vsem tem pa država ne bo obremenjena, kajti 17 milijonov Kč ne pomeni v proračunu ničesar. Angleška država bo po devetih letih obremenjena za eno milijardo češkoslovaških kron in francoska država mora v prvem letu plačati na zavarovalnini 340 milijonov frankov. Glede plačilnih razredov je razdeljeno zavarovanje na štiri razrede, in sicer zato, da je uprava cenejša. Dr. Schönbaum je zagovarjal načelo, da se ne sme zahtevati od države visokih prispevkov za premije.

s **Izseljevanje v Brazilijo.** Po uradnih poročilih podpira vlada države San Paulo v Braziliji priseljevanje inozemskih delavcev s tem, da plača izseljencem prevoz iz starega kraja do delodajalčevega posestva. Vsled skrajno slabih razmer na tamkajšnjih kavčnih plantažah, se naši izseljenci resno opozarjajo, naj se ne selijo v omenjeno državo. Izseljenci morajo opravljati zelo naporno delo v nezdravem podnebju, delodajalci pa jim prikrajšujejo plačo.

s **Pozor izseljenci v Ameriko!** V južnoameriških lukah se mnogostevilni sleparji bavijo s tem, da doseljencem iz raznih evropskih držav obljublajo za dober denar vtihotapljenje v Zedinjene države. Tem goljufom nasedajo mnogi naši izseljenci ter jim izročajo velike vsote denarja, oziroma vse, kar imajo. Sleparji tih res spravijo v kako luko Zedinjenih držav tam jih pa puste na cedilo kjer jih aretirajo ameriške oblasti, ki ravnaio z vtihotapljenji brezobzirno ter jih zapro ali pa takoj deportirajo v Južno Ameriko.

s **Zakon v varstvo najemnikov v Angliji.** Angleški parlament je odobril zakonski načrt v varstvo najemnikov na temelju predvojnih pogodb od 1925 do 1928. Predvojnne najemnine se smejo zvišati samo za največ 25 odstotkov, tako da se bodo sedanje najemnine, ki so zvišane za 40, znižale za 15 odstotkov.

Protisrbski demokrati.

»Radikalna Omladina« (Vučkovar): Mi se ne čudimo toliko Radiču, Korošču in Spahi, ki so vedno mrzili Srbe in prezirali vse, kar je srbsko, mi se čudimo bolj impertinenci demokratske stranke. Demokrati bi radi sklenili blok z vsemi protisrbskimi elementi. Ne vemo, kako se mislijo demokrati opravičiti pred svojimi volilci, ki so jih poslali v parlament, da razčistijo situacijo v korist države, toda vemo, da so demokrati zelo blizu bloku, kar so dokazali tudi pri nedavnem glasovanju v parlamentu, ko so glasovali po navodilih iz Zagreba.

Zapiski.

Demokratsko priznanje.

»Jutro« od 2. t. m. št. 54 priznava, da so demokrati razočarali radikale v koalicijski vladi. To priznanje pa seveda ni pošteno mišljeno, kakor ni bilo pošteno mišljeno, ko so demokrati obljubovali radikalom, da bodo delali v korist naroda in države, ako jih vzamejo na poskušnjo v vlado. Naša država nikdar ni toliko trpela v notranji, finančni in socijalni politiki, kakor ravnano za časa, ko so demokrati izvajali svojo koruptno politiko. Zdelo se je že, da je država tik ob robu prepada, tako so gospodarili demokratski ministri, med katerimi so bili tudi slovenski veljaki. Radikali so skoraj v zadnjem trenutku spoznali nevarnost ter so sami prišli za državno krmilo, da rešijo dragocene pridobitve naše skupne svobode. Demokratska nesposobnost v vladi je prišla v Srbiji že v pregovor. Ako kdo slabo gospodaril, pravijo kratkomo: Gospodari kot da bi bil demokrat! Jutrovci imajo torej popolnoma prav, ko pravijo, da demokrati niso med razočaranimi! Kako neki! Razočaranje za demokrate šele pride! Toda to razočaranje bo precej hudo!

Moč SLS.

»Slovenec« od 1. t. m. piše: Kakšno moč naj imajo slovenski SLS pripadajoči poslanci proti 300 drugim poslancem? Oni so velika manjšina, ki pač lahko pripoveduje in dopoveduje, in dokazuje, kako bi moralo biti to in ono urejeno, ne more pa nič odločilnega ukreniti... »Slovenec« se pri tem seveda sklicuje na sedanjo centralistično ustavo in hinavsko zavija oči, češ: Slovenci naj storijo, kar hočejo, dosegli itak ne bodo ničesar, ker je vsa moč in odgovornost v Beogradu.

»Slovenec« priznava, da 21 poslancev, pripadajočih SLS, ne more doseči ničesar napram 300 drugim poslancem, bi moralo odpreti oči zadnjemu zaslepljencu! Kar smo mi že tolikokrat ugotovili, to priznava sedaj »Slovenec« sam. Saj je vendar čisto jasno, da tako mala lokalna stranka, kakor je SLS, ne bo prišla v naši državi nikdar do veljave in do odločilnega vpliva. Čeprav bi ji ljudstvo »poverilo« vse skupščinske mandate v obeh slovenskih oblastih. Zato je klerikalno obetanje raznih avtonomij le mlatenje prazne slame. V naši državi imajo moč samo velike državne stranke, ki obsegajo vse kraje države in katerih člani so lahko vsi poštene državljani brez razlike vere in plemena. Taka stranka pa je edino NRS.

Iz zunanje politike.

+ **Anglija in Rusija.** Rykov je odpotoval v London, da se osebno pogaja z Macdonaldom o ureditvi rusko-angleških odnošajev.

+ **Belgijska vladna kriza** še ni rešena. Kakor poročajo, se bo razpustil parlament in se razpisale nove volitve.

+ **Mirovne pogodbe.** Macdonald je poslal Hendersonu glede njegovega govora o potrebi revizije versailleske mirovne pogodbe pismo, v katerem ga opozarja, da ni mogoče misliti na revizijo brez sporazuma s Francijo in Ameriko.

+ **Angleška politika in Francija.** Macdonald je poslal Poincareju pismo, v katerem mu natančno razlaga smernice angleške politike napram Franciji. Glavno je, da ne pride do vojne in je treba ukreniti vse, kar bi preprečilo vojne. Zato bo treba izpopolniti Društvo narodov. Glede reparacij se je treba ozirati tudi na razdejanje valuto in brezposelnost v Evropi. Poincare je odgovoril, da Francija nikakor ne misli na uničenje Nemčije in tudi ne na hegemonijo v Evropi. Francozi bodo zasedeno ozemlje takoj zapustili, čim bodo izpolnjeni gotovi pogoji. Francija želi krepko Društvo narodov, kar pa ni mogoče brez tesnega sodelovanja Anglije in Francije.

+ **Ženska volilna pravica v Angliji.** Angleška zbornica je sprejela predlog, po katerem imajo ženske, ki so dopolnile 21. leto, volilno pravico v samoupravna zastopstva. Vsled tega zakona bodo tvorile v Angliji ženske večino volilcev. Do sedaj so imele volilno pravico ženske v starosti nad 30 let. Za to določbo so glasovali člani delavske stranke in konservativci, proti pa so glasovali liberalci.

+ **Italijansko-albanska pogodba** glede naseljevanja in konzulatov, je bila podpisana te dni v Rimu.

+ **Petrograd ostane.** Kakor poročajo iz Pariza, se Petrograd ne bo prekrstil v Leningrad, pač pa bodo imenovali v bližini Petrograda ležeči Peterhof — Lianinsk.

Pokret Narodne radikalne stranke.

Mestni odbor NRS v Ljubljani odobren.

Glavni odbor Narodne radikalne stranke v Beogradu je s svojim dopisom od 29. februarja t. l. odobril ustanovitev mestnega odbora NRS v Ljubljani, ki ima čin okrožnega odbora.

Z odobritvijo mestnega odbora v Ljubljani stopa organizacija NRS v Sloveniji v zadnjo fazo. V teku so vse priprave za organizacijo rednega okrožnega radikalnega odbora za ljubljansko oblast. Trdno smo prepričani, da bo od sedaj naprej delo za uspeh naše stranke v Sloveniji mnogo večje in živahnije, in da bo disciplina članov v skladu z radikalnimi tradicijami.

Apeliramo na radikalno zavest svojih članov, da širijo povsod radikalne ideje, da zbirajo nove člane in da organizirajo nove radikalne odbore.

Kdor dela za NRS, ta dela za boljšo bodočnost svojega naroda in svoje domovine.

V pomirjenje naših članov.

Te dni so šli v Beograd neki predstavniki takozvanih Štefanovičevih radikalov. Kako je z g. Štefanovičem, smo dovolj objasnili v zadnji številki »Radikalnega Glasnika« ter smo to objasnitev dokumentirali z odluki Glavnega odbora NRS v Beogradu. Mislimo, da po tej objasnitvi ni potrebno nobeno drugo dokazovanje. Na drugem mestu poročamo, da je Glavni odbor v Beogradu z dopisom od 29. februarja t. l. odobril ustanovitev mestnega odbora NRS za mesto Ljubljano. Zato prosimo vse naše člane, naj jih ne vznemirjajo tendenciozne vesti nasprotnih listov in da se točno ravna po naših navodilih in s tem najresnejše dokažejo, da jim je v srcu v resnici samo za stvar, ne pa ambicija samozvanih ljudi. Delo v korist stranke in naroda mora biti vsakemu glavna stvar, a ne posamezne osebe. Toliko v pojasnilo našim članom.

Naprej v odločno borbo za veliko in močno NRS!

V Ljubljani, 4. marca 1924.

Akciski odbor NRS v Ljubljani.

Mestni odbor NRS v Ljubljani.

Zmagovit pohod radikalne misli po Beli Krajini.

Črnomelj, dne 1. marca 1924.

Belokranjci niso bili nikdar nestrpni ne v verskem ne v narodnem oziru. Že stoletja živijo v miru in slogi s hrvaškimi in srbskimi sosedi, ki so še po nekodi pravoslavne vere, po nekodi pa unijati (grko-katoliki). Rame ob rame so se skupno borili proti Turkom od XVI. do XVII. stoletja, potem so sprejeli od črnomeljskih Frankopanov glagolsko pismenost, v dobi narodne probude v XIX. stoletju dali so Jurja Kobeta iz Poljan in Antona Navratila iz Metlike, ki sta zagovarjala jugoslovensko vzajemnost; v najnovejšem času pa Niko Gribeljca in Matija Zupaniča ter Gročana M. Plota, ki so bila že pred vojno v Srbiji in po svoji moči prispevali k osvoboditvi in zedinjenju Slovencev s Srbi in Hrvati v eno mogočno državo. Pristopanje Belokranjcev v Narodno radikalno stranko pa dokazuje, da so tudi danes Belokranjci za prijateljstvo s Hrvati in Srbi, da so za narodno in državno edinstvo, ker vedo, da Slovenci sami za sebe ne bi pomenili nič in bi nas Italijani pogoltnili pri prvi priliki. Belokranjci so pa tudi prepričani, da jim more samo Narodna radikalna stranka zagamčiti ureditev države in napredek v gospodarstvu kmeta. Lanskega leta je obstojala v Beli Krajini pravzaprav samo ena radikalna organizacija, namreč v Črnomlju pod vodstvom dr. Noca Malneriča in storožupana Janka Pušeka, letos pa so kakor iz zemlje izrasle še v Starem trgu in Kolpi, na Vinici, v Bojancih, v Gribljah, na Krasinen, Tribučah v Metliki, Dobljcah itd.

Stari trg na Kolpi. Tu je dne 17. februarja 1924 ustanovljen Krajevni odbor NRS in sicer: Peter Mole, predsednik; Ivan Hodnik, podpredsednik; Franc Falster, tajnik; Anton Vok blagajnik. Odborniki: Peter Špehar, Peter Movrin, Jure Štefanac, Ivan Žalec.

Tribučje. Dan postavljenju krajevne NRS 16. februar 1924: Miko Cvitković ml., blagajnik. Odborniki: Jure Cvitković, Franc Cvitković, Janez Jakša, Miko Vlašič, Miha Strus, Mate Petek, Ivan Cvitković, Ivan Prijanović.

Iz tega patriotskega čuvstva se more razviti simpatija do drugih dežel, zlasti do onih, kjer živijo sorodni in prijateljski narodi. Potem moremo ljubiti tudi druge kulturne dežele, ako se spoznamo z njimi, in one, ki se odlikujejo po naravni lepoti. Toda ta ljubezen ni tako velika, kakor ljubezen do lastne domovine, s katero nas vežejo različni osebni, socialni in nacionalni interesi.

Narodnost in domovina.

Rodoljubje in domoljubje sta v tesni medsebojni zvezi. Vsak narod ima svojo domovino. Zato je čuvstvo nacionalne zajednice spojeno s čuvstvom udanosti do skupne domovine. Narod, ki nima svoje stalne domovine, ne more obdržati svojih nacionalnih karakterističnih lastnosti. Te lastnosti se polagoma prilagodijo raznim razmeram, v katerih živijo posamezni deli takega naroda.

Splošno ima vsak narod v svoji domovini svojo nacionalno državo, ki je urejena na podlagi njegovih socialnih in kulturnih potreb in ki skrbi za obrambo njegove domovine. Toda narod more biti tudi razdeljen na več držav in njegova domovina more biti last raznih držav, tudi drugorodnih. Taka država lahko obstoja iz več narodov.

V taki državi so rodoljubna in domoljubna čuvstva drugačna nego so v čisto na-

Griblje. Ustanovni shod krajevne NRS organizacije se je vršil 19. februarja 1924. Miko Požek, bivši župan, predsednik; Jure Zupanič, podpredsednik; Miko Željko, bivši župan, tajnik; Anton Rehberger, blagajnik. Odborniki: Miko Štravs, gostilničar, Matija Jakofčič, Miko Pezdirec, Jakob Pezdirec.

Občina Krasinc - Podzemelj. Ustanovni shod dne 18. februarja 1924: Anton Jakofčič, predsednik; Jože Zupanič, podpredsednik; Peter Pezdirec, tajnik; Janez Galovec, blagajnik. Odborniki: Jože Brodarčič, Anton Staršinič, Janez Zupanič, Jože Kralj, I. Črnič.

Metlika. Ustanovni dan (12. februar 1924) NRS krajevnega odbora kakor sledi: predsednik Josip Kambič, posestnik in gostilničar; podpredsednik Jože Keržinc, preglednik fin. kontrole, tajnik Leopold Morela, učitelj, blagajnik Ivan Kambič, poštar. Odborniki: Josip Flajšman, župan metliški, Drago Prezelj, kancelist.

Živela narodno-radikalna Bela Krajina! V zadnjih letih so te ljubljanski gospodje iz SLS tabora počrnili ali ti boš to nakazo oprala in se zopet svetila v svoji belobi. Politika ni predpustna šala, kakor mislijo SLS-ariji in JDS-ariji, ampak resna zadeva gospodarstva in napredka. Zato kličemo še enkrat: Živela narodno-radikalna Bela Krajina! Živel minister Zupanič!

— Redni občni zbor krajevne organizacije NRS v Bojancih je otvoril predsednik Stevo Vrlinič, ki je pozdravil navzočih 35 članov. Nato je podobno prikazal delo radikalne stranke, oziroma radikalne vlade, ki je v enem letu dovršila ogromno delo in s tem pripomogla k notranji konsolidaciji države, dasiravno nekateri častiželnejši rovarijo in omalovažujejo delo radikalne vlade. Najboljši dokaz pozitivnega dela vlade je danes vrednost dinarja. Sporazum z Italijo nam je bil neobhodno potreben. Ako bo radikalna vlada še dolgo vodila sama državne posle, bo naše gospodarstvo kmalu popolnoma urejeno. Predsednik je priporočal vsem članom intenzivno delo za stranko, ki mora pri volitvah sijajno zmagati nad svojimi malenkostnimi in zlobnimi nasprotniki. Nato je podal tajnik podobno poročilo o delovanju krajevne organizacije. Po poročilu blagajnika je razvidno, da je v blagajni gotovine 349 D 75 par.

Domovinska ljubezen.*

Domoljubje.

Domoljubje je ljubezen do one zemlje, na kateri živi narod in ki je njegova stalna posest.

Na naši zemlji so živeli in delali pred nami naši očetje in njihovi predniki, ki so zapustili svojo zemljo in vse druge svoje pridobitve nam. Zato ljubimo svojo domovino. V njej smo dobili vse, kar potrebujemo za življenje. V svoji domovini se počutimo dobro in svobodno. Tu se učimo in delamo, se zabavamo in uživamo. V domovini smo med sorodniki, s katerimi nas vežejo prijateljske zveze. Zato je popolnoma naravna in upravičena ljubezen, ki jo goji človek do svoje domovine.

Vsak človek ljubi svoj dom, svojo okolico, vas ali mesto, kjer je preživel svojo mladost. Ta ljubezen se razširi počasi na vso domovino, katero ceni vsak tem bolj, čim bolje jo pozna.

* Iz zbirke Srbske kr. akademije — ustanove velikega srbskega prosvetnega dobrotnika Dimitrija Stamenkovića, beogradskega trgovca, ki je v svoji oporoki odredil, da se morajo vse knjige njegove ustanove v lepi vezavi brezplačno razdeliti med srbsko ljudstvo.

cionalni državi, zlasti v slučaju, ako posamezni narodi ne tvorijo prostovoljno sestave mešane države.

Ako bi se vsi narodi upravljali po idealnih moralnih zakonih, potem bi bili vsi enakovrni. Vsak narod bi se mogel popolnoma svobodno upravljati po svojem prepričanju in bi v svoji domovini živel svoje lastno državno življenje. Potem ne bi bilo toliko sovraštva med raznimi narodi in državami, ne bi bilo toliko sporov in vojn, s katerimi se posamezni narodi medsebojno ogrožujejo. Tedaj bi se moglo misliti tudi na »večni mir«, ki bi moral po mišljenju idealistov vladati med narodi.

Toda mi smo še zelo daleč od tega idealnega stanja, kakor smo tudi daleč od kozmopolitizma, ki ga postavljajo proti patriotizmu. Mnogi nočejo niti svojih osebnih in rodbinskih interesov prostovoljno podrediti interesom svoje domovine, kaj še le interesom celokupnega človeštva. Celo med inteligenti se dobijo ljudje, ki pravijo: kjer je dobro, tam je domovina. Neinteligentni ljudje pa spoznajo svojo domovino navadno še le tedaj, ko je v nevarnosti in jo morajo braniti pred sovražniki.

(Konec sledi.)

Tedenske vesti.

Plače državnim železničarjem. Izplačilo plač za mesec marc na drž. železnicah se je zakasnilo vsled naloga Generalne direkcije v Beogradu v zagrebški direkciji za 12 ur, v ljubljanski pa za 24 ur. Zakasnitev je nastala vsled tega, ker je obvestilo o reduciranem osebju dospelo v Zagreb v soboto popoldne, v Ljubljano pa v nedeljo zjutraj. Direkcija drž. železnic v Ljubljani je že v soboto popoldne obvestila vse službene edinice, da pripravijo vse potrebno za izplačevanje v nedeljo. Izplačevanje se je v nedeljo dopoldne v redu izvršilo. Vsled te male zakasnitve je zagnala komunistična - demokratska družba huronski krik in begala nas železničarje, češ, le oni so naši rešitelji. Kje pa so bili prijatelji takrat, ko se nam je mnogokrat izplačalo od zagrebške direkcije četrtega ali petega v mesecu ali pa še pozneje? Hvala leži smo Akcijskemu odboru NRS, da nas je obvaroval redukcije. — **Državni železničarji.**

— **Vrnitev slovenskih rudarjev iz Westfalskega.** V domovino sta dospela delegata »Zveze Slovencev v Hambornu in okolici«, da organizirata preselitev naših rojakov iz Westfalskega v domovino. Delegata bosta intervenirala pri naših oblastih, da dovolijo vračajočim se rudarjem prosto vožnjo ne le za osebe, marveč tudi za najpotrebnejše pohištvo, edino premoženje delavcev. Obiskala bosta tudi razna industrijska podjetja, da se prepričata, koliko slovenskih rudarjev iz Westfalskega dobi lahko v domovini delo in stapanjanja in pod kakšnimi delovnimi pogoji. Prepričani smo, da bodo naše oblasti umevale njihov položaj in da jim bodo šle na roko pri njihovi vrnitvi v domovino.

— **Veliki župan mariborske oblasti dr. M. Ploj** se je vrnil iz Pariza in prevzel svoje posle.

— **Likvidacija zdravstvenega odseka v Ljubljani.** Ministrstvo za narodno zdravje je odredilo, da se ima likvidacija zdravstvenega odseka v Ljubljani izvršiti do konca t. m.

— **Davčna konferenca v Rimu.** 15. t. m. se nadaljuje v Rimu davčna konferenca, ki je imela svoje seje že meseca oktobra v Ljubljani. Namen te konference je likvidirati davke v onih krajih, ki so bili začasno zasedeni od Italijanov.

— **Avstrijski konzulat v Zagrebu.** Avstrijska vlada je ustanovila v Zagrebu konzulat. Za konzula je imenovan Emerik Herzfeld.

— **Novi ameriški konzulati.** Vlada Zedinjenih držav je sklenila, da otvori v najkrajšem času dva nova konzulata v naši državi, in sicer v Dubrovniku in Skoplju.

— **Proti pljačevanju.** Ministrstvo za narodno zdravje je sklenilo, da prične praktično pobljati pljačevanje. V Beogradu je ustanovilo postajo za zdravljenje pijancev.

— **Ženski kongres.** Meseca maja se vrši v Sarajevu kongres ženskih prosvetnih in dobrodelnih društev.

— **Po devetih letih** se je te dni vrnil v Tisimice na Češkem vojak Franc Martinek, ki je bil v vojni ujet od Rusov. V Vladivostoku se je oženil in imel v svoji čevljarnici tri pomočnike. Vsled domotožja je sklenil, da se vrne domov. V rojstni vasi se je ustavljal pri spomeniku padlih vojakov. Ko je zapazil na spomeniku prazno mesto med padlimi, je vprašal, zakaj je to mesto prazno. Odgovorili so mu: Zate, toda nismo gotovo vedeli, če si mrtev.

— **Prépovedane vžigalice.** Vžigalice inozemskega izvora, kakor »Solo«, »Orion« itd., se po 31. decembru ne smejo prodajati v naši državi ter se smatrajo kot tilhotapsko blago. Pri komur se zalotijo, se mu zaplenijo, lastnik pa bo obtožen tilhotapstva.

— **Prva smrtna obsodba z ustreljenjem.** 3. t. m. je bila izrečena prva smrtna obsodba v Sloveniji z ustreljenjem. Pred mariborsko poroto je bil namreč obsojen na smrt 48 letni posestnik v Tešanovcih, Štefan Gaber, ki je v avgustu lani vrgel svojo taščo Ilono Cipotovo v 7 metrov globok studenec, kjer je utonila. Gaber je ves čas zanikal svojo krivdo, toda priče so ga vse brez izjeme obremenile. Porotniki so potrdili vprašanje na hudodelstvo umora, naker je sodni dvor izrekel smrtno obsodbo z ustreljenjem. Po smrtni obsodbi je obtoženec priznal, da je svojo taščo res vrgel v studenec. Kakor rečeno je to prva smrtna obsodba z ustreljenjem v Sloveniji, ker so se nedavno določila srbskega kazenskega zakonika razširila na vso kraljevino. Justifikacijo bodo vedno izvršili orožniki.

— **Očetomor na Viču.** Pred ljubljansko poroto je bil obsojen Ivan Jerin, ki je 12. decembra lani umoril na zverinski način svojega očeta Ivana Jerina, upokojenega železničarja in hišnega posestnika na Viču. Priče so vse izpovedale, da so vladale v družini neznosne razmere in da je bil umorjen nasilnega značaja. Državni pravdnik dr. Domenico je zahteval ostro kazen za zločin očetomora. Porotniki so z 9 proti 3 glasovi zanimali krivdo umora in potrdili krivdo uboja, naker je sodni svet obsodil morilca na 12 let težke ječe.

Dopisi.

d Iz Loškega potoka nam pišejo: V našem kraju se zima dosledno vsako leto po svoje obnese. Breg in ravan pokrije z debelo snežno odejo ter mraz pritiska, da drevje poka. Taka je tudi letošnja zima. Kaj čuda, da je zmrazil človek na cesti, da so dobili drvarji v gozdu volka, ki je od gladu poginil. Tako vsaj sodijo ljudje. Da v takem snegu in mrazu zlasti mnogo trpe gozdne živali, je povsem umevno. Soje so se približale vasesem, a lisica in volk sta tudi stikala okoli selišč in vasi. — Naš kmet ima največje bogastvo v gozdu. Poljski pridelki po večini ne zadostujejo za domačo prehrano ter žive vaščanje od nakupa moke, zlasti koruzne. Ker imamo, kakor rečeno, lepe gozde, zaslužijo vozniki lepe denarje s prevažanjem lesa na bližnjo železniško postajo.

d Z Viča nam poročajo: Zadnjo soboto je priredil tukajšnji Sokol veselico v društveni dvorani. Dekoracija prostorne dvorane je stala nad 10.000 kron. Z njo so dekoraterji pokazali, da so bili svoji nalogi kos, saj je bila v istini nadvse pričakovane krasna, umetniška. Veselica se je vršila ob zvočni godbi, ubranem petju in plesu. Udeležba je bila vobče velika. Posebno pozornost so vzbujale maske, ki so nastopale v lepih skupinah. Prijetna, neprisliljena zabava je trajala pozno v noč. Pripomniti moramo še, da je dobila najlepša maska darilo in da je bil tudi gmotni uspeh v prid sokolskega društva prav lep.

d Iz Hrušice pod Ljubljano nam pišejo: V neposredni bližini obstoji ponosna električna centrala. Le škoda, da ljudje vobče ne umevajo, kakšnega pomena je taka naprava, sicer bi se bila doslej že sklenila pogodba, po kateri bi dobile družine v stanovanja praktično električno svečavo, obrtniki za izvrševanje svoje obrti in kmetje za pospeševanje raznih kmetijskih opravil ugodno gonilno silo. — Delo na Fužinah se bo kmalu zopet pričelo. Najpreje se bo moralo še popraviti, kar je poškodovala jesenska povodenj, zgradili bodo modern most itd. Kakor se čuje zadnji čas, dobe Fužine tudi dve žagi. Z njima bo močno ustrezno zlasti tistim vasesem, ki vozijo hlode na ljubljanske žage. — Sicer smo z zimo že precej pri koncu, vendar imamo po svinjakih še precejšnje število pitanih prešičev. Ljudje so jih visoko držali, ker so imeli dovolj piče in upali, da jim pojde cena kvišku. Pa so se uštelji; cene prešičev znatno padajo.

d Meščanska šola v Žalcu. Iz Žalca nam pišejo: Pripravljalni odbor za zgradbo meščanske šole je sklical Žalčane k ponovnemu posvetoivanju o zgradbi potrebnih prostorov za meščansko šolo, ki bi se morala sicer ukiniti, ker v sedanjem poslopju osnovne šole ni zadosti učnih sob na razpolago. Odzvalo se je povoljno število Žalčanov. Načelnik kraj. šol. sveta je poročal o položaju in o zahtevi šolske oblasti. Gospod župan je orisal dalekosežni pomen te šole za Žalec, kakor za vso Savinjsko dolino sploh. Poudarjal je, da se moramo vsi z vso vneto prijeti, da zgradimo potrebne prostore in tako ohranimo meščansko šolo našemu trgu. Dasi okoliške občine pošiljajo svojo mladino v Žalec, in se zavedajo velike važnosti meščanske šole, vendar kažejo le malo uvidevnosti tam, kjer so gmotne žrtve neizbežno potrebne. Prenapolnjenost celjskih meščanskih šol jim tudi ni znana, kamor ne bo nltiče sprejet od okolčanov v najbližji bodočnosti. Mala občina Žalec si sama ne more naložiti tega bremena za zgradbo potom doklad, ki bi preobčutno zadele zlasti manj imovite sloje. Da se ohrani Žalec in okolici ta prva slovenska meščanska šola iz predvojnne dobe na bivšem Štajerskem, priborjena z največjimi napori in borbami od nam Slovincem skrajno sovražnega nemškega deželnega zbora, so se zborovalci odločili za zbiranje gradbenega sklada v gotovini in materijalu ter poverili to važno zadačo novoizvoljenemu stavenemu odboru. — Sprejela se je soglasno nastopna resolucija: Na sestanku v gostih Kukec dne 17. febr. 1924 zbrani Žalčani izjavljajo, da bi pomenila ukinitve meščanske šole v Žalcu katastrofo na kulturnem in gospodarskem polju ne samo trga samega, ampak tudi vse Savinjske do-

line. V času stare Avstrije z najhujšimi napori priborjena edina slovenska meščanska šola ne sme pod nikakimi pogoji pasti, osebno, ker naj služi razmahu glavnega vira savinjskega blagostanja — našemu hmeljarstvu. Zaradi tega naprosamo merodajne činitelje, da zastavijo vse svoje moči, da se ta za nas neobhodno potrebni kulturni zavod obdrži in z njim doseže cilj, imeti duševno in praktično izobraženo mladino, bodočnost našo in naših potomcev. Apeliramo na državo, da tudi ona priskoči temu zavodu na pomoč; kajti čim višja izobrazba, tem večja davčna moč naše Savinjske doline. Mi tukaj zbrani se zavezujemo prispevati vsak po svoji moči k zgradbi in apeliramo na danes nenavzoče, da se tej naši akciji pridružijo in z odprtimi rokami podpirajo zgradbo našega prepotrebnege učnega zavoda.

d Gornja Radgona. Ni vredno, da bi se resna javnost bavila s takimi pojavi, kakor je n. pr. gornjeradgonska »Murska Straža«. Vsaj mi smo jo pustili lepo v miru, dasiravno se je večkrat, če ne v vsaki številki, zaletavala v narodne radikale, v Srbe, na našo skupno državo itd. Pustili smo jo v miru, kakor se pušča v miru neboljuno dete, ki kriči na cesti. Zakaj smo to storili, je boljše zamolčati, ker bi sicer mogel biti kdo — užaljen. Topot pa imamo popolnoma nekaj drugega, česar ne smemo zamolčati. Ne gre toliko za »M. St.«, ki je kot taka itak brez pomena, ampak gre za važnejšo stvar s precej nemoralnim političnim ozadjem. Te dni smo namreč zanesljivo zvedeli — potom neprevidnega zaupnika, ki tvori nekako vez med Gornjo Radgono in Zagrebom — da je »neodvisno glasilo obmejnih Slovencev« zelo odvisno od Radičevega človečanstva. V izpopolnitev te vesti navajamo, da bo »Murska Straža« že v kratkem pričela razvijati radičevski program. Zanesljivo tudi vemo, da je »M. St.« z dosedanjim svojim načinom pisave le pripravljala to svojo spremembo. Ko bodo dogodki zahtevali popolno raziasnitev, postrežemo z argumenti in dokumenti. Vsi pošteno misleči Slovenci brez razlike strank bodo brezdvomno obsodili ta ponesrečen poskus udinjanja hrvatskemu demagogu, ki je zakrivilj toliko zla v naši osvobodjeni domovini.

d Polzela-Braslovče. Gospod urednik, prostim, blagovolite mi dovoliti majhen prostorček v Vašem c. listu. Tukaj pri nas smo še dosedaj spali spanje pravilnega in nismo upoštevali klika, s katerim je Bog zaklicač Savlu, naj se spreobrne, ker je bil na napačni poti. Ljudstvo po večini še do danes ni zapadlo pomena, katerega nam nudi edina za nas rešilna stranka Narodna radikalna. Pri zadnjih volitvah se nam je obetala avtonomija in ljudstvo je takorekoč omamljeno od sladkih obljub, letelo na voliče in oddalo svoje glasove za SLS. Toda do danes smo zamač čakali na obljubljeno avtonomijo. Hvala leži nam v tem oziru NRS, da se ta zaslepljenost z avtonomijo ni izvršila. Ako človek trezno premisli in prevdari, mora vendar priti do zaključka, da nimamo na nikakšno bodočnost pričakovati, če se ne bomo borili ramo ob ramo za našo slovensko državo. Vsak človek mora izpredvideti, da smo mi Slovani našim sosednim državam trn v peti, zato vam kličemo — ljudstvo vzdrami se iz omamljenosti in premisli dobro. Le v slogi je moč in to moč nam nudi edina naša Narodna radikalna stranka. — Savinjančan.

d Slovenska Bistrica. Končno smo vendar tako srečni, da smo dobili tudi mi električno razsvetljavo, ki smo jo tako željno pričakovali zlasti še v zadnjem času, ko se je zdelo, da se napeljava omrežja še dolgo ne bo končala. Svetlobe prve električne luči smo proslavili s primerno slovesnostjo.

g Tečaj za gospodarske vajence. Državna kmetijska šola na Ormu sprejme za dobo od 1. aprila do 31. oktobra t. l. gospodarske vajence. Sprejemni pogoji so sledeči: Starost najmanj 16 let, telesna sposobnost, neoporekljivost in dovršena ljudska šola. Prednost imajo kmečki sinovi, predvsem oni, ki ostanejo na domačem gospodarstvu. Gospodarski vajenci se uporabljajo za delo v vseh panogah šolskega gospodarstva, zlasti v sadjarstvu in vinarstvu ter uživajo tudi teoretičen pouk pri delu, kjer so zaposleni. Za to dobivajo prosto hrano in prosto stanovanje ter majhno nagrado v denarju. Gospodarska praksa je izvršena predpriprava za vstop v šolo s 1. novembrom 1924. Pri sprejemu v šolo imajo vajenci prednost pred drugimi prosilci in sicer, ako izpolnijo ostale pogoje, na prosta mesta. — Lastnorodno, na cele pole pisane prošnje s priloženim krstnim listom, domovnico, zadnjim šolskim izpričevalom ter izpričevalom o nravnosti, je poslati do 20. t. m. ravnateljstvu kmetijske šole na Ormu v Novem mestu.

E. M. LAUNIAIN — Raoul Bigot:

Skrivnostna snov.

(Roman.)

I. Neznani banditi.

Paul Escander, znameniti reporter »Monde-a«, je priveden kot blazen v hall velikega drevnika, tekel skozi uredniško sobano, kjer so se ga vsi prestrašili, in hitel h glavnemu uredniku. Vstopil je v njegovo pisarno, ne da bi se bil prijavil.

— No, kaj pa vam je, Escander? je vprašal Le Sauter.

Toda Escander je bil v resnici preveč razburjen, da bi odgovoril. Tako je sopihal, da ni mogel drugega kot položiti na mizo glavnega urednika štirikoten papir, ne ravno prevelik, na katerem so bile s precej debelimi črkami tiskane sledeče vrstice:

— *Udruženje Radžisrakov, ki vkljub trikrat ponovljenemu pozivu ni dobilo od vlade davka v višini 100 milijonov frankov, je povzročilo v opomni prvo katastrofo. Ravno kar je vsa Beauce* v ognju.*

— Kaj je to? je vprašal glavni urednik in radovedno pogledal svojega sotrudnika. Odkod prihaja to?

— To pada z neba, je dejal Escander.

— Race padajo navadno le, če so ranjene, tale se mi pa zdi precej krepka.

— Gospod šef, ne smejajte se, stvar je resna.

Razložite mi jo.

— Poslušajte. Ko sem sel v parlament so začeli deževati z neba nebrojni papirčki te vrste; nehoti sem dvignil glavo, da vidim avijon, ki jih spušča, toda nebo je bilo prazno in nisem se brigal za ta dež, vedoč, da je navadna vrsta rešume. Mimoidoči so se na videz ravno tako malo zanimali za lističe, kot jaz: nekateri so jih čitali, a potem so jih vrgli proč. Ko mi je pa eden priletel mi-hno obraza, sem ga ujel — to je tale: Naravno, da sem imel isto mnenje kot vi in menil, da je raca. Tu sem se pa spomnil enega stavka iz zadnjega govora ministrskega predsednika, ki je bila dvoumna, in katerega smisla nisem razumel: »Bodimo složni, gospodje, kdo ve, kakšna nevarnost že ogroža Francijo?« Najprvo se mi je zdelo, da je to poteza, s katero si skuša ministrstvo utrditi svoj položaj, toda ko sem primerjal besedilo, ki sem ga bil ravnokar prečital, je stavek dobil drug pomen. Saj veste, da nimam rad, če si ne morem razjasniti stvari. Ko sem prišel v parlament, sem telefoniral Havasu*, ki mi je v resnici javil, da so nastali v Beauce požari, da pa še ni bolj potankih vesti. Tu sem se spomnil, da imam prijatelja, ki je namestnik državnega pravdnika v Chartresu, sem mu brzojavil in ta mi je odgovoril, da je nenadoma nastal požar na enem mestu ogromne planjave brez vidnega vzroka. Ogenj se je silno naglo razširil, toda ne po vsej nižini, ki je nasajena z žitom, temveč v popolnoma pravokotnem pasu, ki je bil sto metrov širok in šel od enega konca planjave do drugega. Šele pozneje se je od tega pasa požar razširil po celi nižini.

— Nato so se druge planjave vžgale na več sto hektarjev daleč; deloma se je ogenj razširjal v ravni črti, deloma v obliki trikotnika. To torej na noben način ni bil slučajen požar, kot včasih izbruhne, kajti ogenj je risal po tleh črto po natančnem načrtu, ki ga je napravil človeški razum.

Glavni urednik se je zamislil, s prsti desne roke je naglo bobnal po robu svoje pisalne mize.

— Lahko si mislite, da sem po teh poročilih takoj tekel v notranje ministrstvo. Nisem dobil ministrskega predsednika, ki je, kot veste, včeraj nenadoma zapustil Pariz, toda sprejel me je šef njegovega kabineta. Ker ni mogel tajiti, mi je stvar takoj priznal. Dejal mi je sledeče: »Pred tednom dni je do bil predsednik prvo »obvestilo«, sestavljeno nekako na isti način kot tole, ki mi ga prinašate, nato drugo in slednjič tretje, zadnje je bilo zgoraj okrašeno z dvema trikotnikoma, eden je imel konico spodaj in je bil modre barve, drugi pa jo je imel zgoraj in je bil rdeč. Mislili smo, da je to delo blazneža. Nato so se pa začeli požari. Sestavila se je o tem anketa in vlada je že odredila ukrepe, ki bodo po mojem prepričanju zadostovali, da se take stvari ne bodo ponovile.

— Toda črte, po katerih se je ogenj razširjal?

— No, vendar ne boste verjeli, kar pravijo kmetje? Ali ne bi mogli vzeti slučaj, da je ogenj sledil smeri, v katero ga je gnal veter? Čudne črte, ki jih je risal ogenj so torej samo posledice slučajja. In dejal mi je — tako je končal Escander — da mi bo telefoniral, če dobi nova poročila.

— Escander, kot vedno ste storili svojo dolžnost točno in pametno, hvala vam. Sedaj boste vzeli en avijon lista in se takoj odpeljali na kraj nesreče. Računam na senzacionalne članke, kajti vse to je silno skrivnostno. Idite.»

Escander je petindvajset minut pozneje že odpotoval in zvečer je že poslal svoj prvi članek, ki je potrdil dejstva.

Naslednji dan, okoli tretje ure so potom neznanih sredstev dobili parlament, ministri in časopisi »obvestilo«, podpisano od Radžisrakov, ki so spet zahtevali davek v višini sto milijonov ali pa grozili z enakimi nesrečami. Skoraj ob istem času pa se je izvedelo, da na jugu Francije razsajajo strašni požari. To pot pa je bila katastrofa mnogo večja, kajti zgorela so cela sela in bilo je mnogo žrtev.

Le Sauter, glavni urednik »Monde-a«, je brzojavil Escanterju, ki se je še vedno nahajal v Chartresu, naj se takoj poda na lice mesta nove katastrofe.

Novice, ki jih je pošiljal reporter, so bile resne. Mnogo žena in otrok je bilo poginilo. Ogenj je bil izbruhnil na več mestih ob istem času in ni bilo mogoče najti sledu zločincev. Oni, ki so videli katastrofo iz bližine, so enoglasno izjavili, da je prišel kot »nekak val ognja« in da so se takoj nato onesvestili. Večina vinogradnikov je bila uničena.

Dvomiti ni bilo več mogoče. Treba je bilo pripoznati, da deluje strahovita skrivna sila, s katero je bilo treba računati.

Z novim »obvestilom« je ta sila dala zadnji odlog osemindvajsetih ur, da se plača zahtevana vsota. Ako ne, se bo njena jeza razlila nad Pariz.

Da je bil Pariz ogrožen, to je bila pa druga stvar.

Pariz je sicer imel sočutje za tujo nesrečo in je rad in prostovoljno segel z roko globoko v žep, toda Pariz ni dopustil, da bi

denarna zadeva zabranila neprijetne stvari ali motila njegov mir. Pariz se je vzemiril, nastala je zmeda, ki je uplivala na borzo.

V seji, ki se je vršila v Elyséeju* ob desetih zvečer, je notranji minister obvestil predsednika republike in ostale ministre o pogojih, o katerih je govorila prva nota, ki so jo bili najprej smatrali za delo blazneža. Tisk, parlament in občinstvo še niso ničesar vedeli o teh pogojih.

Vsoto sto milijonov frankov v zlatu in bankovcih je bilo treba položiti pod pogoji, ki so dovolili prejemanju, da ostanejo neodkriti. Izrekli so strahovite grožnje za slučaj, če bi skušale oblasti odkriti družbo, ki se je sama imenovala »Radžisraka«.

— Tako, je dejal vojni minister ob splošnem molku, ki je sledil tem izvajanjem, je Francija v rokah nekaterih zločincev.

Minister notranjih zadev se je obupno zganil.

— Čakali smo, je dejal, ker smo najprej mislili, da gre za šalo, potem pa za tolpo navadnih požigalcev, toda resno in naglo izvršena preiskava nam ne pušča nobenega dvoma več: imamo opraviti s skrivnostno silo, služeečo neznanecem, proti katerim zaenkrat nismo sposobni boriti se.

— To je obupno, je dejal vojni minister.

— Priznam to, je dodal notranji minister, toda, dragi tovariš, če bi vam rekel: »Začnite boj, da uničite one, ki se skrivajo pod imenom: »Radžisraki«, kaj bi storili?

— Iskal bi jih...

— In med tem časom bi pa bila Francija upepeljena od onega konca do drugega.

Vojni minister je molčal, a zmignil z rameni.

— Gospod ministrski predsednik, je vprašal predsednik republike, kako naj se izroči ta svota?

— Na sledeči način, gospod predsednik: Vsa vsota naj se dene v vojaški tovorni avtomobil, ki naj se zapečati in odpelje v senožski gozd poleg reke Orne na senešalsko križišče. Tam naj se zapusti brez vsake straže. Po noči ga bodo odpeljali.

— Torej ni nič lažjega, kot zgrabiti bandite, je dejal jezno minister vojne. Dajte mi samo povelje in stvar je v redu.

Minister notranjih zadev se je obrnil z vprašanji na predsednika republike:

— Kakšnega mnenja ste, gospod predsednik?

— Kakšnega ste vi, dragi moj minister?

— Jaz menim, da se moramo ukloniti, gospod predsednik. Dvojna nevarnost nas ogroža: na eni strani banditi, na drugi pa prebivalstvo, ki kar nori od strahu. Neznani banditi niso ljudje, ki se bodo dali kar tako ujeti. Nasprotno, prepričani moramo biti, da vedo, da se jih ne da ujeti in da imajo sredstva, udušiti vse naše poskuse. Če jim postavimo zasledovanje okoli tovrnega avtomobila, ali pa, če mu sledimo, ga bodo prej zapustili kot bi se dali zasledovati in kot represalije bodo povzročili novo vrsto katastrof. Vse to predvidevam in da prihranim svoji domovini nove nesreče in nove izgube človeških življenj, sem mnenja, da se je treba ukloniti, čeprav je to tako zelo trpko. Če je pa gospod predsednik republike mnenja, da si bi drug minister upal kljubovati nevarnosti, sem pripravljen položiti moj portfelj v njegove roke.

* palača predsednika francoske republike.
(Nadaljevanje sledi.)

Lastnik: Konzorcij »Rad. Glasnika«.
Urednik: Ivan Podržaj.
Odg. urednik: Ivo Kisovec.
Tiska »Zvezna tiskarna«.

* Francoska pokrajina.

* Velik mednarodni korespondenčni urad.

Zanimivosti.

Moški harem.

Nedavno je umrla kraljica Binao na Madagaskarju. Za časa zasedbe otoka po Francozih jim je preskrbela četo domačih vojakov, za kar so ji Francozi podelili naslov »guvernerja« s pravico, da sme obdržati svoj kraljevski dvor. Njeni predniki so imeli vedno ženski harem, kar je nepotilo lepo in mlado Binao, da si je uredila tudi ona harem, toda — z moškimi. Njen harem je bil vedno poln lepih in močnih mladeničev. Marsikaterega Evropejca, ki je obiskal kraljico, je sprejela malo preveč pristržno. Sedaj pa je odšla tudi zadnja kraljica na Madagaskarju v paradiž Uri, kjer po nauku tamkajšnjega svetega pisma ni nobenega moškega. Za njo pa žaluje trop »kurtizanov«, ki bodo brezdvomno ostali nezaposleni.

Pljančeva trdnjava.

Te dni se je znani pariški trgovec s steklenicami Fr. Miny napil in se nato sprl s svojim sosedom delavcem K. Gaudionom. Drugo jutro je šel Gaudion na policijski komisariat, kjer je sporočil, da Miny razgraja vse noči. Ko se je delavec vrnil, ga je Miny poklical in mu grozil s puško. Delavec je rekel: Kaj si znorel? Miny

pa je mesto odgovora ustrelil trikrat nanj in ga usmrtil. Ko so prihiteli sosede, je pijani Miny naperil nanje puško in jim grozil s smrtjo.

Kmalu so prišli na lice mesta policaji, oboroženi s ščiti in plinovimi aparati. Par stražnikom se je posrečilo, da so prišli na dvorišče in pregovorili pijanega trgovca, da jim je dovolil odstranitev umorjenca. Po dolgih pogajanjih je dovolil stražnikom vstop v svoje stanovanje. Ker pa je v pijanosti mislil, da ga bodo okradli, je zahteval, da se mora preje zapečatiti njegova železna blagajna. Ko so mu tudi to obljubili, je odprl vrata. Stražniki so ga prijeli in peljali na policijo. V njegovem stanovanju so našli več pušk in nabasan revolver.

Politika afriškega bandita.

Angležinja Rose Forbes, znana raziskovalka in publicistinja, je prišla v stik s svetovnoznanim afriškim banditom Raisulijem. Forbes piše v listu »The Sphere« sledeče:

Približali smo se nenavadno debelemu možu z rdečimi lasmi in z ravnotako brado. Oblečen je bil v volnen plašč. Njegov glas je močan. Med govorjenjem se njegove ustnice skoraj ne premikajo. Vstopili smo v njegov šotor, kjer so mu postregli sužnji z velikim vrčem vode, ki ga je namah izpraznil. Nato je pričel govoriti: Vsa po-

krajina je vaša... Med govorom je mahal s svojima debelima rokama tako, da smo se ga naravnost bali. Raisuli je končal razgovor o svoji politiki tako-le: Ako hočete žeti, morate preje sejati, toda polja ne morete obdelati z bajonetovo municijo. Vaša civilizacija napreduje prehitro. K nam prihajate vedno s sporočilom o prihodu novega vojaštva. V mirnem času pravi Arabec, da je Francoz pogumen, Španec dobrega srca in Anglež pošten, toda v vojnem času pozabi Arabec vse te lepe lastnosti in se spominja samo, da je mohamedanec in da so vsi drugi neverniki!

Narod, ki ni vedel za svetovno vojno in rusko revolucijo. Te dni se je vrnil v Petrograd znani ruski botanik Gorodkov, ki je bil na samostvenem potovanju v daljni severni Sibiriji, kjer je proučeval floro. Blizu obale Obe je našel sem-ljo, kamor že ni stopila noga nobenega Evropejca. Gorodkov opisuje rastlinsko bogastvo teh krajev, kjer je našel tam nepoznan narod, ki živi v polarnih krajih na severni obali Tihega oceana, ob pritoku reke Vagine. Ta narod je sličen Samoje-dom, toda se razlikuje od njih po jeziku. Gorodkov je delj časa proučeval običaje in način življenja tega nepoznanega naroda, ki živi v majhnih naselbinah v ozkem rodbinskem krogu. Njegova kultura je zelo primitivna. Ti novo odkriti suški državljani niso imeli niti pojma o svetovni vojni.

Prvorazredni moderni brzo-pisalni stroj.

STOEWER RECORD

Vrhunec finomehanike.

Zastopstvo Lud. Baraga, Ljubljana,
Šelenburgova ulica števil. 6/1.

Brzo - brzo

na vlak v Celje v veletrgovino
R. Stermecki, kjer kupite letos

sukno

za moške in volneno za ženske obleke, parhent, belo, pisano in rujavo platno, kakor

tudi vso drugo manufakturno robo po čudovito nizkih cenah. V lastnem interesu se vsakemu priporoča, da enkrat poskusi kupiti v veletrgovini

R. STERMECKI, CELJE.

Trgovci engros-cene.

Zvezna tiskarna in knjigarna

Wolfova ul. 1 v Ljubljani Marijin trg 8

Izdeluje vsakovrstne tiskovine, knjige, brošure, poslovne knjige, bloke, note, tabele, vstopnice, razglednice, naročilne knjižice, lično, hitro in po konkurenčnih cenah

Moderna knjigoveznica.

Zvezna knjigarna

Marijin trg 8 Ljubljana Marijin trg 8

Zbirke pesmi:

I. Albreht: Slutnje	broš. 6.—	Din	vez. 8.—	Din
J. Glaser: Pohorske poti	6.—	"	8.—	"
Igo Gruden: Narcis	10.—	"	12.—	"
Igo Gruden: Primorske pesmi	10.—	"	12.—	"
Tagore-Gradnik: Vrtnar	20.—	"	23.—	"

Zahtevajte cenik!

Jadranska Banka d. d. Beograd

Centrala (začasno) Ljubljana.

Delniška glavica: Din 60,000.000 — Rezerva Din 32,515.000 —

Podružnice:

Beograd
Bled
Cavtat
Celje
Dubrovnik
Ercegnovi

Jelsa
Jesenice
Korčula
Kotor
Kranj
Ljubljana
Maribor

Metković
Prevalje
Sarajevo
Split
Sibenik
Zagreb

Naslov za brzojave: JADRANSKA.

Amerikanski oddelek. = Potniški urad.

INOZEMSKA ZASTOPSTVA: ITALIJA: Banca Adriatica, Trst, Opatija, Zadar. AVSTRIJA: Adriatische Bank, Dunaj. JUŽNA AMERIKA: BANCO YUGOSLAVO DE CHILE: Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

AFILACIJA: FRANK SAKSER STATE BANK, Cortlandt Street 82. New-York City.

Banka ima prvovrstne zveze v vseh glavnih mestih
::: sveta in se peča z vsemi bančnimi posli. :::